

Fundusze Europejskie

Elastyczne zarządzanie umowy – czyli jak opcja i wznowienia umowy wspierają zamawiających w realizacji zamówienia.

Tomasz Olszówka

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Czym tak naprawdę są wznowienia

- ❖ Wznowienie to **powtórzenie tego samego świadczenia na podstawie istniejącej umowy, na tych samych warunkach, po zakończeniu pierwotnej umowy – bez konieczności prowadzenia nowego postępowania.**
- ❖ Wznowienie daje zamawiającemu pełną decyzyjność, czy będzie chciał skorzystać z możliwości przedłużenia umowy czy też nie.
- ❖ Wznowienie to kontynuacja pierwotnie zawartej umowy.
- ❖ Wznowienie nie wymaga wprowadzenia zmiany umowy w postaci jej aneksowania.

Wznowienie: ciągłość umowy bez nowego postępowania

01

Prawo, nie obowiązek

Zamawiający sam decyduje, czy skorzystać ze wznowienia.

02

Kontynuacja umowy

To samo świadczenie na tych samych warunkach.

03

Bez nowego postępowania

Realizacja trwa dalej bez ponownego udzielenia zamówienia.

Decyzja pozostaje po stronie zamawiającego.

Przykłady:

USŁUGI

Zamawiający może zawrzeć umowę w zakresie usług wsparcia technicznego systemów informatycznych na 12 miesięcy i dokonać jednego wznowienia, np. na okres 24 miesięcy, lub dwóch wznowień każde po 12 miesięcy. Wszystko zależy od tego, jak to zostanie określone w dokumentach zamówienia.

DOSTAWY

Zamawiający może zawrzeć umowę na dostawę materiałów eksploatacyjnych do drukarek na 12 miesięcy i przewidzieć jedno wznowienie na kolejne 12 miesięcy. W okresie wznowienia dostawy są realizowane w tym samym zakresie i na warunkach określonych w dokumentach zamówienia.

Kiedy warto stosować wznowienia

1. Usługa lub dostawa powtarzalna lecz Zamawiający posiada jednoroczne finansowanie.
2. Obawy zamawiającego co do właściwej długoterminowej współpracy z wykonawcom.

O czym należy pamiętać przy wznowieniach

1. Podczas szacowania wartości zamówienia uwzględnia się **największy możliwy zakres tego zamówienia z uwzględnieniem wznowień** [art. 31 ust 2 PZP]
2. Zamawiający nie musi w chwili wszczęcia postępowania posiadać zabezpieczenia finansowego na realizację wznowionej umowy.
3. Zasady skorzystania ze wznowienia Zamawiający w sposób jednoznaczny określa w dokumentach zamówienia.

Kiedy następuje zaciągnięcie zobowiązania przy wznowieniu?

AUTOMATYCZNY TRYB WZNOWIENIA

Bez dodatkowego działania Zamawiającego

- 1 **Umowa** — zawiera zapis automatycznego wznowienia.
- 2 **Brak rezygnacji** — Zamawiający nie składa oświadczenia o rezygnacji w terminie określonym w umowie.
- 3 **Skutek** — umowa automatycznie przedłuża się o kolejny okres.

Zobowiązanie powstaje z mocy umowy — bez dodatkowego oświadczenia woli.

INDYWIDUALNY TRYB WZNOWIENIA

Wymaga oświadczenia woli Zamawiającego

- 1 **Umowa** — przewiduje prawo jej wznowienia.
- 2 **Oświadczenie** — Zamawiający składa oświadczenie o skorzystaniu z prawa do wznowienia.
- 3 **Skutek** — wznowienie następuje na podstawie tego oświadczenia.

Zobowiązanie powstaje dopiero z chwilą złożenia oświadczenia woli Zamawiającego.

Przykładowe zapisy umowne dla „klasycznego” wznowienia umowy.

- 1** Zamawiający przewiduje możliwość jednokrotnego wznowienia zamówienia, o którym mowa w art. 31 ust. 2 oraz art. 35 ust. 1 ustawy Pzp, na okres kolejnych 12 miesięcy po upływie terminu podstawowego obowiązywania umowy.
- 2** Wznowienie zamówienia polega na wykonywaniu po raz kolejny tych samych usług/dostaw przewidzianych w umowie podstawowej, w identycznym zakresie rzeczowym oraz na tych samych warunkach prawnych i technicznych.
- 3** Warunkiem uruchomienia wznowienia zamówienia jest złożenie przez Zamawiającego jednostronnego, pisemnego oświadczenia woli o skorzystaniu ze wznowienia i doręczenie go Wykonawcy w terminie nie późniejszym niż 60 dni przed upływem podstawowego okresu obowiązywania umowy.
- 4** Skorzystanie z prawa wznowienia stanowi uprawnienie Zamawiającego, z którego może, lecz nie musi skorzystać. Wykonawcy nie przysługuje roszczenie o uruchomienie wznowienia.
- 5** Wznowienie zamówienia nie stanowi zmiany umowy i nie wymaga zawarcia aneksu.

Przykładowe zapisy umowne dla „automatycznego” wznowienia umowy.

1

Umowa niniejsza zawarta jest na czas określony – ... miesięcy od dnia zawarcia umowy.

2

Zamawiający przewiduje możliwość wznowienia zamówienia na maksymalnie dwa kolejne ...-miesięczne okresy, pod warunkiem że na co najmniej ... dni przed końcem obowiązywania umowy, nie złoży drugiej stronie w formie pisemnej/elektronicznej oświadczenia o rezygnacji z dalszej realizacji zamówienia. Za zgodą stron okres na złożenie oświadczenia może ulec skróceniu.

3

Podejmując decyzję o rezygnacji ze wznowienia zamówienia Zamawiający będzie kierował się w szczególności dokonaną oceną sposobu realizacji zamówienia. Naliczenie kar umownych w wysokości przekraczającej % wartości zamówienia lub co najmniej krotne naliczenie kar umownych oznacza ocenę negatywną, skutkującą brakiem możliwości wznowienia zamówienia.

Kontrowersyjne wznowienia

Czasowe:

Pierwotna umowa zawarta na okres 3 miesięcy.

Jedno lub kilka wznowień wydłużających tą umowę łącznie do 48 miesięcy.

Potencjalny zarzut: konstrukcja umowy zniechęcająca część wykonawców do udziału albo utrudniająca rzetelną kalkulację ryzyka.

Dotyczące zakresu umowy:

Pierwotna umowa zakładała asystę techniczną oprogramowania w 6 podległych, lecz rozrzuconych terytorialnie jednostkach zamawiającego, w ramach wznowienia Zamawiający chce zrezygnować z obsługi jednej jednostki, a usługę nadal świadczyć w pozostałych.

Potencjalny zarzut: Niegospodarność – ograniczeni lokalizacji w tej samej cenie.

Kontrowersyjne wznowienia (2)

Wznowienie z zachowaniem tej samej nazwy usługi, ale przy zmianie modelu realizacji

Przykładowo: w okresie podstawowym usługa była świadczona stacjonarnie, a po wznowieniu ma objąć całodobowy service desk, dyżury weekendowe. Formalnie nazwa świadczenia pozostaje ta sama, ale ekonomicznie i organizacyjnie wykonawca realizuje już inny kontrakt.

Potencjalny zarzut: obejście granic dopuszczalnej zmiany umowy z art. 455 Pzp, bo nie chodzi już o powtórzenie tego samego świadczenia.

Krótkie podsumowanie wznowień:

- 1 Wznowienia **nie posiadają legalnej definicji**;
- 2 Przy szacowaniu wartości zamówienia **uwzględniamy ich wartość**;
- 3 Uruchomienie wznowienia może mieć zastosowanie dla zamówienia podzielonego na części. **Zamawiający może ustalić odrębne zasady uruchamiania wznowień dla poszczególnych części**;
- 4 Ryzyka związane z wydłużonym terminem realizacji przedmiotu umowy wykonawca będzie już **kalkulował w cenie oferty na zakres podstawowy**.
- 5 W przypadku gdy wznowienia spowoduje, że umowa będzie realizowana przez okres **dłuższy niż 12 miesięcy**, wymagane będzie wprowadzenie do projektowanych postanowień umownych obowiązków wynikających **art. 436 pkt 4b ustawy Pzp**.

Zalety i wady wznowień:

ZALETY

- 1 ograniczenie liczby prowadzonych postępowań;
- 2 zapewnienie ciągłości realizacji kluczowych usług i dostaw;
- 3 ograniczenie kosztów związanych ze zmianami dostawców lub usługodawców;
- 4 ograniczenie kosztów obsługi systemu zamówień publicznych;

WADY

- 1 konieczność prowadzenia postępowania w wyższym reżimie;
- 2 wyższy poziom skomplikowania postępowania uwzględniającego wznowienia;
- 3 konieczność przygotowania projektowanych postanowień umowy w sposób uwzględniający wznowienie;
- 4 konieczność odpowiedniego dostosowania klauzul przeglądowych.

Czym jest Opcja ?

ISTOTA

Jest narzędziem, które dobrze wykorzystane przez Zamawiającego może mu przynieść pożytek w realizacji zadań poprzedzonych wyborem wykonawcy w oparciu o zapisy ustawy Prawo Zamówień Publicznych.

Opcja służy zamawiającemu jako **zastrzeżenie jednostronnego uprawnienia do zmiany zakresu świadczenia**, które zostało przewidziane w dokumentach zamówienia, w sposób wynikający z warunków zamówienia.

ZASTOSOWANIE

- 1 Jednostronne oświadczenie zamawiającego o zwiększeniu lub zmniejszeniu zakresu umownego świadczenia.
- 2 Obowiązek wykonawcy do jego realizacji bez zmiany (aneksowania) umowy.

Regulacje prawne dotyczące opcji.

Art. 31 ust. 2 ustawy który stanowi, że, **przy ustaleniu wartości zamówienia uwzględnia się największy możliwy zakres tego zamówienia z uwzględnieniem opcji.**

Art. 441, która w ustępie 1 stanowi, że **Zamawiający może skorzystać z opcji, jeżeli przewidział opcję w ogłoszeniu o zamówieniu lub w dokumentach zamówienia w postaci zrozumiałych, precyzyjnych i jednoznacznych postanowień umownych.**

Postanowienia te łącznie muszą spełniać następujące warunki: **a) określać rodzaj i maksymalną wartość opcji; b) określać okoliczności skorzystania z opcji; c) nie mogą modyfikować ogólnego charakteru umowy.**

Ustawodawca również wskazał, że umowa, naruszająca te warunki podlega w tym zakresie unieważnieniu.

Kiedy następuje zaciągnięcie zobowiązania przy opcji?

AUTOMATYCZNY TRYB REALIZACJI OPCJI

Bez dodatkowego działania Zamawiającego

- 1 **Umowa** — zawiera zapis automatycznego uruchomienia opcji w sytuacji wyczerpania ilości zamawianych dóbr z jej podstawowego zakresu.
- 2 **Skutek** — Ilościowa realizacja dodatkowego zakresu umowy rozpoczyna się automatycznie.

Zobowiązanie powstaje z mocy umowy — bez dodatkowego oświadczenia woli.

INDYWIDUALNY TRYB REALIZACJI OPCJI

Wymaga oświadczenia woli Zamawiającego

- 1 **Umowa** — przewiduje prawo jej opcjonalnej zmiany.
- 2 **Oświadczenie** — Zamawiający składa oświadczenie o skorzystaniu z opcji.
- 3 **Skutek** — realizacja opcji następuje na podstawie tego oświadczenia.

Zobowiązanie powstaje dopiero z chwilą złożenia oświadczenia woli Zamawiającego.

Opcja zwiększająca przy jednolitej dostawie

Przykład: Zamawiający prowadzi postępowanie na sukcesywną dostawę papieru ksero przez 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy.

W ramach zamówienia podstawowego zamawiający kupi 10 000 ryz papieru, a w ramach prawa opcji może dokupić jeszcze maksymalnie 5 000 ryz papieru.

Zamówienie w ramach prawa opcji zostanie zlecone, o ile w okresie trwania umowy zamawiający wykorzysta ilość określoną w zamówieniu podstawowym.

Czy w tej sytuacji zamawiający może skorzystać z instytucji opcji tylko jeden raz?

Czy w tej sytuacji zamawiający musi w formularzu oferty wymagać od wykonawcy podania odrębnej ceny dla zamówienia podstawowego i opcjonalnego?

Opcja zmniejszająca przy jednolitej dostawie

Przykład: Zamawiający prowadzi postępowanie na sukcesywną dostawę papieru ksero przez 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy.

W ramach zamówienia podstawowego zamawiający kupi 15 000 ryz papieru, a w ramach prawa opcji może zmniejszyć dostarczaną ilość o 5 000 ryz papieru.

Zamówienie w ramach prawa opcji zostanie zmniejszone , o ile w okresie trwania umowy zamawiający nie wykorzysta określonej z zamówieniu podstawowym ilości papieru.

Czy takie zapisy nie stoją w sprzeczności z art. 433 pkt 4 ustawy który stanowi że projektowane postanowienia umowy nie mogą przewidywać możliwości ograniczenia zakresu zamówienia przez zamawiającego bez określenia wskazania minimalnej wartości lub wielkości świadczenia stron?

Opcja mieszana rodzajowo (dostaw i usługa)

Przykład: Zamawiający prowadzi postępowanie dostawę 100 zestawów komputerowych (stacja robocza plus monitor plus klawiatura z myszą) .

W ramach zamówienia podstawowego zamawiający kupi wszystkie zestawy komputerowe, natomiast w ramach opcji będzie wymagał od wykonawcy usługi instalacji i konfiguracji usług sieciowych oraz dodatkowego oprogramowania będącego w posiadaniu zamawiającego.

Decyzja o uruchomieniu prawa opcji zostanie podjęta przez zamawiającego w dniu podpisania umowy. Decydować o tym będą jedynie względy finansowe tj. jeżeli wartość zamówienia podstawowego oraz realizowanego w ramach prawa opcji nie przekroczy kwoty jaką zamawiający będzie mógł przeznaczyć na sfinansowanie zamawiającego.

Opcja w robotach budowlanych

Przykład: Zamawiający prowadzi postępowanie na roboty budowlane polegające na remoncie dwóch pomieszczeń znajdujących się na pierwszym piętrze budynku.

W ramach prawa opcji zamawiający przewiduje możliwość remontu klatki chodowej i korytarza.

„Zamawiający poinformuje o realizacji prawa opcji w terminie ... miesięcy/dni od dnia zawarcia umowy, w formie ... Wówczas wykonawca zobowiązany będzie do realizacji zamówienia w ramach prawa opcji.

Natomiast po upływie w/w terminu zamawiający będzie mógł wyrazić wolę realizacji zamówienia w ramach opcji, lecz wykonawca będzie mógł odmówić realizacji tego zamówienia”.

Elementy wspólne dla Opcji i wznowień.

- 01 Brak definicji
- 02 Zasada stanowiąca, że przy ustaleniu wartości zamówienia uwzględnia się największy możliwy zakres tego zamówienia z uwzględnieniem opcji oraz wznowień. [art. 31 ust. 2 pzp]
- 03 Określenie precyzyjnych zasad na jakich ma być udzielona zarówno opcja jak wznowienie.
- 04 Prawo a nie obowiązek zamawiającego do skorzystania zarówno z opcji jak i wznowień.
- 05 Nie wymagają zmiany (aneksu) do zawartej umowy.
- 06 Brak obowiązku zabezpieczenia finansowego.

Różnice pomiędzy opcją a wznowieniem.

WZNOWIENIE

PRZEDMIOT Przedłużenie okresu obowiązywania umowy bez zmiany zakresu świadczeń.

ZAKRES Ten sam zakres – kontynuacja umowy na kolejny okres czasu.

REGULACJA W PZP Brak wyraźnej regulacji w ustawie z wyłączeniem szacowania.

SKUTEK Dłuższy czas trwania umowy przy niezmienionym zakresie rzeczowym.

OPCJA

PRZEDMIOT Dodatkowe zakupy (dostawy usługi lub roboty budowlane) w ramach trwającej umowy.

ZAKRES możliwość rozszerzenia zakresu zamówienia o dodatkowe ilości lub rodzaje.

REGULACJA W PZP Oprócz szacowania wartości zamówienia uregulowania w art. 441 – wymaga precyzyjnych postanowień w umowie.

SKUTEK Większa wartość lub ilość zamówienia w ramach tego samego okresu obowiązywania umowy ewentualnie dłuższa umowa.

Prawo opcji w orzecznictwie

UCHWAŁA KRAJOWEJ IZBY ODWOŁAWCZEJ z dnia 01 lipca 2024 r. Sygn. akt: KIO/KU 13/24 - **Zamówienie mieszane**

Izba na wstępie uzupełniając co chce podkreślić, iż prawo opcji można zdefiniować jako jednostronne **uprawnienie Zamawiającego do kształtowania zakresu zamówienia, polegające na możliwości rozszerzenia zamówienia podstawowego (nazywanego również głównym) o określone usługi, roboty budowlane lub dostawy, których potrzeba wykonania może wystąpić na etapie realizacji zamówienia.**

Zamawiający może skorzystać z prawa opcji, jeżeli przewidział opcję w ogłoszeniu o zamówieniu lub w dokumentach zamówienia w postaci zrozumiałych, precyzyjnych i jednoznacznych postanowień umownych, które łącznie spełniają następujące warunki: 1) określają rodzaj i maksymalną wartość opcji; 2) określają okoliczności skorzystania z opcji; 3) nie modyfikują ogólnego charakteru umowy.

Prawo opcji w orzecznictwie (2)

Wyrok KIO z dnia 19 grudnia 2025 r Sygn. akt: KIO 4784/25 i Sygn. akt: KIO 4794/25 - **Proporcje pomiędzy zamówieniem podstawowym a opcją.**

Izba badała **czy wprowadzenie prawa opcji stanowiącego czterokrotne powtórzenie zamówienia podstawowego, bez określenia okoliczności skorzystania z niego, narusza zasady przejrzystości i swobody umów, prowadząc do niejednoznacznego opisu przedmiotu zamówienia i potencjalnego obejścia przepisów Pzp?**

Izba uwzględniła zarzut. Stwierdzając, że **czterokrotne powtórzenie zamówienia podstawowego w ramach prawa opcji wypacza jego charakter**, narusza zasady przejrzystości i swobody umów, a także może stanowić obejście przepisów Pzp.

Izba w ww. wyroku uznała, że. **w przedmiotowym stanie faktycznym de facto prawo opcji było zamówieniem podstawowym, a zamówienie podstawowe niewielką opcją w skali całego zamówienia**

Prawo opcji w orzecznictwie (3)

Wyrok KIO z dnia 2 lipca 2025 r. Sygn. akt: KIO 2194/25.

Izba badała **czy kwota, którą zamawiający zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia, podana w sposób nieprecyzyjny (bez rozróżnienia na zamówienie podstawowe i opcjonalne), powinna być interpretowana jako obejmująca wyłącznie zamówienie podstawowe**, co ma wpływ na zasadność unieważnienia postępowania na podstawie art. 255 pkt 3 ustawy Pzp?

Krajowa Izba Odwoławcza uznała, że **kwota przeznaczona na sfinansowanie zamówienia, podana bez rozróżnienia na zamówienie podstawowe i opcjonalne, odnosi się wyłącznie do zamówienia podstawowego**. W konsekwencji, unieważnienie postępowania na podstawie art. 255 pkt 3 ustawy Pzp, gdy cena oferty podstawowej mieści się w tej kwocie, jest niezasadne.

Często zadawane pytania

Skoro uwzględniam opcję podczas szacowania wartości zamówienia to **czy muszę mieć zabezpieczone w budżecie środki na realizację prawa opcji?**

Odpowiedź brzmi nie – potwierdziła to KIO w wyroku z 12 marca 2018 r. (KIO 359/18), w którym wskazała, że **opcja nie jest zobowiązaniem zamawiającego, nie jest uwzględniana w kwocie, którą zamawiający przeznaczą na sfinansowanie zamówienia i zamawiający nie musi posiadać środków na wynagrodzenie wykonawcy za wykonanie zamówienia opcjonalnego.**

Często zadawane pytania (1)

Czy wysokość wadium ustala się jedynie dla zamówienia podstawowego czy razem z prawem opcji?

Artykuł 31 ust. 2 pzp stanowi że przy ustaleniu wartości zamówienia uwzględnia się największy możliwy zakres tego zamówienia z uwzględnieniem opcji oraz wznowień.

Zgodnie z art. 97 ust. 4 pzp jeżeli zamawiający przewiduje udzielenie zamówień, o których mowa w art. 214 ust. 1 pkt 7 i 8 lub art. 388 pkt 2 lit. b i c, lub art. 415 ust. 2 pkt 5 i 6, określa kwotę wadium dla wartości zamówienia podstawowego.

Wyłączenia z art. 97 ust. 4 pzp nie dotyczą prawa opcji. Oznacza to, że ustalając kwotę wadium, bierzemy pod uwagę wartość zamówienia podstawowego oraz wartość prawa opcji.

Często zadawane pytania (2)

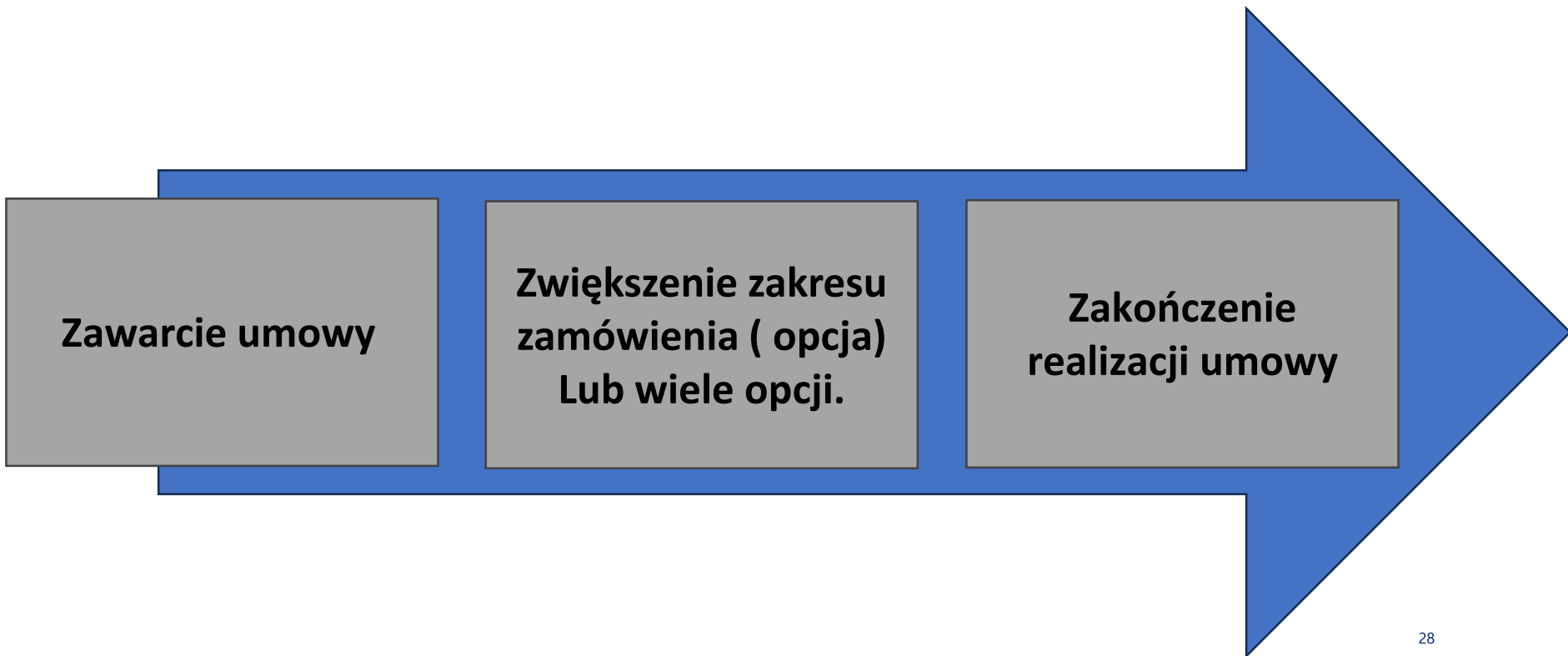
Czy wysokość zabezpieczenia należytego wykonania umowy ustala się jedynie dla zamówienia podstawowego czy razem z prawem opcji?

Odpowiedzi należy szukać w ustawie – w art. 452 pzp postanowiono m.in.:

1. Wysokość zabezpieczenia ustala się w stosunku procentowym do ceny całkowitej podanej w ofercie albo maksymalnej wartości nominalnej zobowiązania zamawiającego wynikającego z umowy, **jeżeli w ofercie podano cenę jednostkową lub ceny jednostkowe.**
2. Zabezpieczenie ustala się w wysokości nieprzekraczającej 5% **ceny całkowitej podanej w ofercie albo maksymalnej wartości nominalnej zobowiązania** zamawiającego wynikającego z umowy.

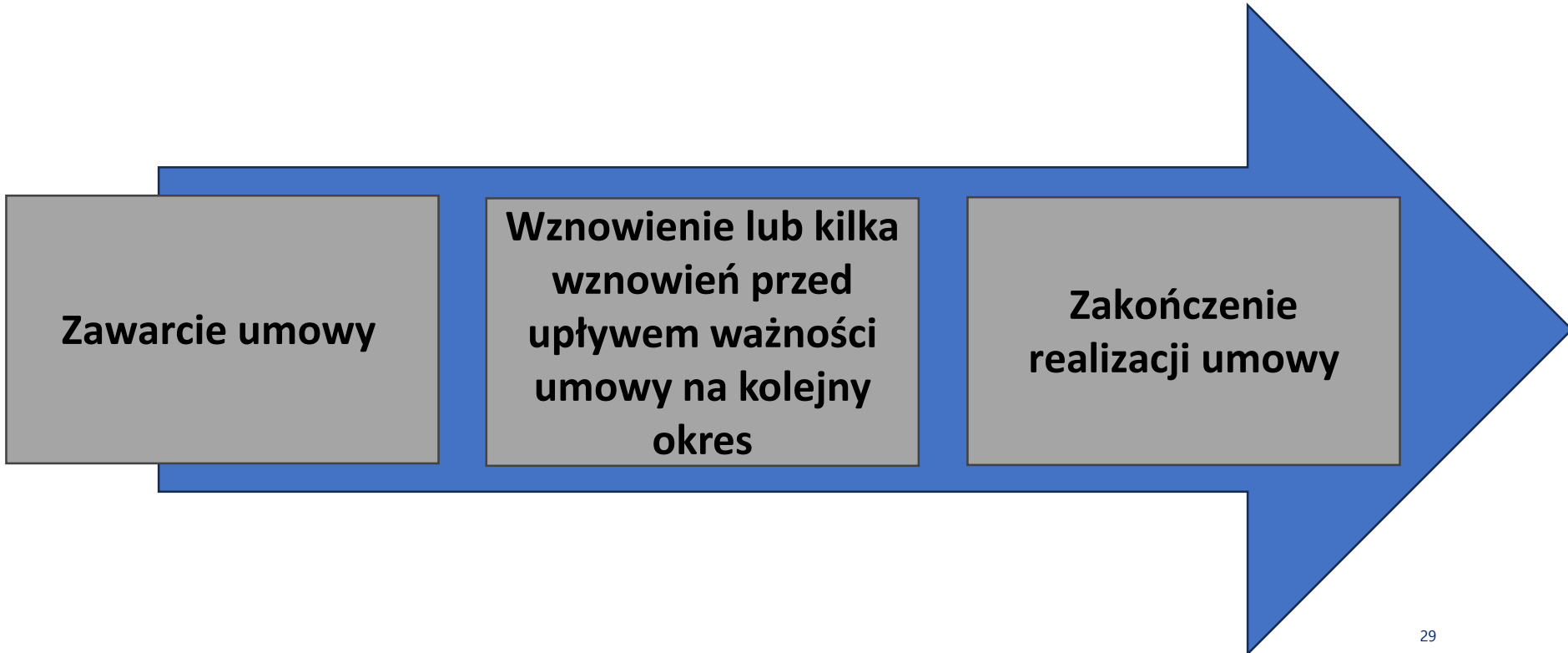
Stosowanie wznowień i opcji

Schemat zamówienia z opcją

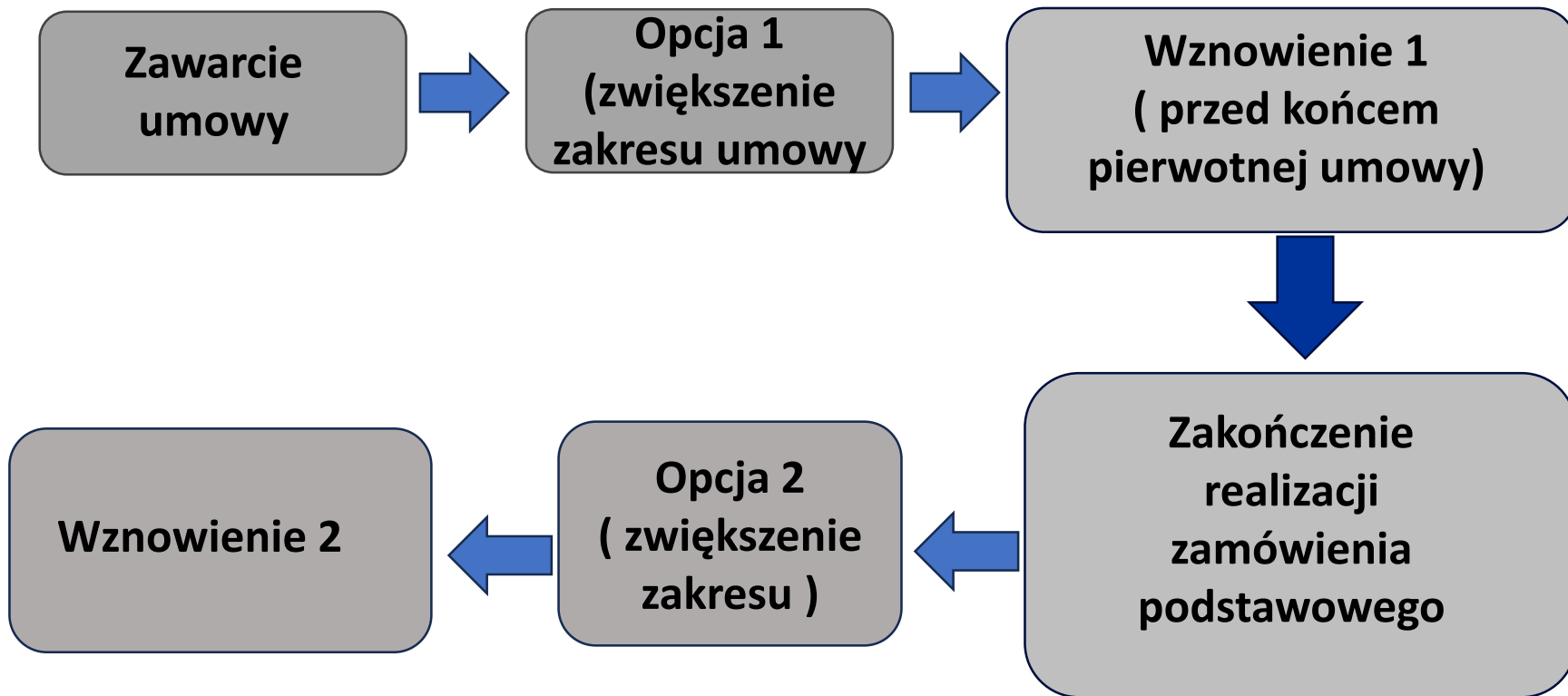
Stosowanie wznowień i opcji (2)

Schemat zamówienia ze wznowieniem

Stosowanie wznowień i opcji (3)

Schemat zamówienia z opcjami i wznowieniem

Fundusze Europejskie

Dziękuję za uwagę.

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

